

XÂY DỰNG MÔI TRƯỜNG GIÁO DỤC Ở CÁC NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI HIỆN NAY THEO TÌNH THẦN NGHỊ QUYẾT ĐẠI HỘI ĐẠI BIỂU TOÀN QUỐC LẦN THỨ XII CỦA ĐẢNG

TRẦN ANH KIÊN*

Ngày nhận bài: 16/02/2017; ngày sửa chữa: 10/03/2017; ngày duyệt đăng: 13/03/2017.

Abstract: Developing an educational environment in the military schools plays an important role in the cause of building army and defending our country in current period. The article proposes solutions to build the educational environment in military schools under Resolution of the National Party Congress XII with aim to improve quality of the education and meet requirements of fundamental and comprehensive education reform.

Keywords: National Congress, the education, educational environment, military schools.

Môi trường giáo dục (MTGD) gồm những điều kiện vật chất và tinh thần được nhà trường xây dựng và sử dụng một cách khoa học, có mục đích, có kế hoạch nhằm góp phần hình thành và phát triển, hoàn thiện nhân cách cho người học theo mục tiêu, yêu cầu đào tạo. Xây dựng MTGD nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho quá trình giáo dục, làm cho quá trình đó có chất lượng, đáp ứng được mục tiêu, yêu cầu đào tạo và sự nghiệp xây dựng quân đội.

Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII của Đảng khi bàn về công tác GD-ĐT đã chủ trương: “*Chuyển mạnh quá trình giáo dục chủ yếu từ trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học*”[1]. Theo đó, hệ thống giáo dục quốc dân (trong đó, các nhà trường quân đội (NTQĐ) là một bộ phận quan trọng) trong những năm tới phải trực tiếp góp phần: “*Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ, đồng bộ các yếu tố cơ bản của giáo dục, đào tạo theo hướng coi trọng phát triển phẩm chất, năng lực của người học*”[2]. Theo tinh thần đó, xây dựng và phát triển MTGD ở các NTQĐ hiện nay là một yêu cầu có tính tất yếu, khách quan; là biện pháp quan trọng góp phần đổi mới căn bản, toàn diện quá trình GD-ĐT ở các NTQĐ theo hướng nâng cao chất lượng giáo dục. Để xây dựng MTGD có hiệu quả ở các NTQĐ hiện nay, theo chúng tôi cần tập trung thực hiện tốt một số biện pháp cơ bản sau:

1. Thường xuyên giáo dục nâng cao nhận thức cho các học viên về vai trò, tầm quan trọng của việc xây dựng MTGD ở các NTQĐ

Trước hết, cần giáo dục cho các học viên nhận thức đúng về giá trị, chuẩn mực đạo đức, thẩm mỹ, lối sống phù hợp, văn hóa NTQĐ với yêu cầu của xã hội, của quân đội. Nâng cao trình độ văn hóa cho cán bộ, giảng viên (GV), học viên, xây dựng cho họ hành vi ứng xử phù hợp với các chuẩn mực, giá trị xã hội, với nền văn hóa tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc; kiên quyết đấu tranh chống các biểu hiện tiêu cực, lai căng, xa rời bản sắc dân tộc. Ngoài ra, cần giáo dục cho học viên về pháp luật nhà nước, điều lệnh, điều lệ của quân đội, quy định của nhà trường. Giáo dục cho học viên có ý

thức xây dựng, cải tạo và bảo vệ môi trường sinh thái, có thói quen xây dựng MTGD lành mạnh, kiên quyết đấu tranh chống các hành động gây hại cho môi trường nói chung, MTGD ở nhà trường nói riêng.

Để thực hiện tốt các nội dung trên cùng với sự quan tâm chỉ đạo về mọi mặt của nhà trường, lãnh đạo, chỉ huy các cấp cần chỉ đạo sâu sát, kịp thời phát hiện và kiên quyết xử lý những hiện tượng tiêu cực trong MTGD; giúp người học nỗ lực học tập, thường xuyên phát huy vai trò, trách nhiệm của các tổ chức, cán bộ trong nhà trường nhằm xây dựng MTGD lành mạnh. Đây được coi là nhiệm vụ vừa mang tính thường xuyên, vừa mang tính lâu dài, cần tập trung sự lãnh đạo, chỉ đạo chặt chẽ và sát với từng đơn vị cụ thể.

2. Tổ chức khoa học, hiệu quả, thiết thực quá trình giáo dục - dạy học trong nhà trường

Giáo dục - dạy học là hai nhân tố cơ bản của MTGD. Vì vậy, tổ chức tốt hai quá trình này là nội dung, biện pháp xây dựng MTGD quan trọng nhất. Để thực hiện tốt vấn đề này cần tập trung một số nội dung sau:

- Để xây dựng mục tiêu, chương trình giáo dục - dạy học cụ thể, cần đảm bảo tính khoa học, thiết thực, hiện đại, bám sát quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và Đảng Cộng sản Việt Nam về giáo dục; nhiệm vụ của quân đội, chỉ thị, mệnh lệnh cấp trên; phù hợp với thực tiễn của nhà trường.

- Đổi mới mạnh mẽ chương trình, nội dung và phương pháp giáo dục, đảm bảo tính cân đối, hài hòa, toàn diện, thiết thực, hiệu quả. Nội dung giáo dục phải toàn diện (chú trọng cả dạy chữ, dạy nghề, dạy người), mang tính hệ thống, khoa học, hiện đại, bám sát thực tiễn hoạt động quân sự, đời sống xã hội, mục tiêu, nhiệm vụ của nhà trường. Gắn đổi mới nội dung với đổi mới phương pháp dạy học, tính dân chủ trong dạy học, phát huy tính tích cực, độc lập, sáng tạo, chủ động của người học; chấp hành nghiêm quy chế, quy định giáo dục, xây dựng nền

* Trưởng Đại học Chính trị

nếp giáo dục vững chắc. Đổi mới phương pháp dạy học cần gắn liền với đổi mới ở tất cả các khâu từ nội dung, chương trình, sách giáo khoa, phương pháp, hình thức đào tạo, đánh giá, kiểm định chất lượng giáo dục. Chú trọng thực hiện tốt phương châm gắn học với hành.

Để thực hiện có hiệu quả nội dung trên, cần chuẩn hóa chương trình và giáo trình đào tạo cho phù hợp với yêu cầu của thực tiễn. Tăng cường đổi mới phương pháp dạy học hướng vào thực hiện mục tiêu rèn luyện phương pháp tư duy, năng lực độc lập sáng tạo, khả năng giải quyết vấn đề thực tiễn và tự đào tạo, bồi dưỡng và tự hoàn thiện của người học.

3. Xây dựng các mối quan hệ giáo dục tốt đẹp, gắn với chuẩn hóa, nâng cao phẩm chất, nhân cách của các lực lượng sư phạm trong nhà trường

Trong quá trình xây dựng MTGD ở mỗi nhà trường, cần xây dựng các mối quan hệ giáo dục tốt đẹp, phù hợp với hệ thống chuẩn mực đạo đức, giá trị văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, quy định của pháp luật, điều lệnh quân đội, tạo ra bầu không khí tâm lý tích cực, lành mạnh. Để thực hiện nội dung này, cần chú trọng các vấn đề cơ bản sau:

3.1. Xây dựng các mối quan hệ giáo dục tích cực giữa các lực lượng trong nhà trường. Các mối quan hệ giáo dục trong nhà trường rất phong phú, đa dạng và phức tạp, song có thể quy thành ba mối quan hệ cơ bản: giữa cán bộ, GV với học viên (giữa cấp trên với cấp dưới); học viên với học viên và giữa đội ngũ cán bộ, GV với nhau.

Đối với mối quan hệ giữa cán bộ, GV với học viên, các nhà trường cần tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ, GV có ý thức trách nhiệm cao trong công việc, tâm huyết với nghề nghiệp, tạo mối đoàn kết thống nhất trong nhà trường, giúp học viên phấn đấu vươn lên trong học tập, rèn luyện. Đối với học viên, cần xây dựng thái độ tôn trọng và chấp hành nghiêm mệnh lệnh của người cán bộ, GV; tự giác, tích cực trong tiếp nhận các tác động giáo dục.

Bên cạnh đó, cần xây dựng được mối quan hệ đoàn kết, gắn bó, giúp đỡ lẫn nhau, mỗi học viên luôn cố gắng trong quá trình học tập, rèn luyện, sẵn sàng nhận và hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ được giao.

Với mối quan hệ giữa đội ngũ cán bộ, GV với nhau, cần xây dựng tinh thần đoàn kết, hướng vào thực hiện nhiệm vụ chung của đơn vị. Xây dựng sự thống nhất giữa suy nghĩ và hành động, giữa lời nói và việc làm; chân tình, thẳng thắn, giúp đỡ nhau trong hoạt động, công tác và sinh hoạt hằng ngày.

3.2. Chuẩn hóa, nâng cao phẩm chất nhân cách của các lực lượng sư phạm trong nhà trường. Đội ngũ cán bộ quản lý, GV được coi là lực lượng nòng cốt, là nhân tố có ý nghĩa quyết định đến chất lượng giáo dục. Do đó, trong quá trình xây dựng MTGD, cần chuẩn hóa đội ngũ GV và cán bộ quản lý học viên có chất lượng cao, có cơ cấu hợp lý; thường xuyên phát huy tính gương mẫu trong mọi hoạt động.

Để thực hiện yêu cầu này, đòi hỏi sự quan tâm, nâng cao mức sống và điều kiện làm việc của GV và đội ngũ cán bộ quản lý; có chính sách thu hút GV giỏi về trường công tác; nâng cao chất lượng đào tạo và bố trí, sử dụng hợp lý, hiệu quả đội ngũ GV và cán bộ quản lý; tăng cường giao lưu và hợp tác trong quá trình chuẩn hóa đội ngũ cán bộ, GV. Ngoài ra, cần xây dựng được đội ngũ GV đủ về số lượng, đồng bộ về cơ cấu và bảo đảm các yêu cầu về phẩm chất, đạo đức, năng lực chuyên môn.

4. Xây dựng tập thể học viên vững mạnh, tổ chức khoa học, chặt chẽ các hoạt động giáo dục ở các NTQĐ

Tập thể học viên ở các NTQĐ có sự thống nhất về mục tiêu, lí tưởng; có cơ cấu tổ chức và quy chế hoạt động chặt chẽ. Trong xây dựng MTGD, cần chăm lo xây dựng các tổ, lớp chuyên ngành thành những tập thể vững mạnh toàn diện, kết hợp với xây dựng các tổ đảng, chi bộ trong sạch vững mạnh; hoạt động theo đúng chức năng nhiệm vụ. Để xây dựng MTGD tốt, cần tập trung một số vấn đề sau:

- Đội ngũ cán bộ, GV cần nắm vững tình hình của nhà trường, có sự am hiểu về phương pháp tiếp cận nhân cách học viên.

- Tạo bầu không khí tâm lý hài hòa, đồng thuận trong tập thể. Quan tâm chăm lo xây dựng và phát huy vai trò của đội ngũ cán bộ lãnh đạo, chỉ huy các cấp, nâng cao uy tín, trở thành tấm gương cho học viên noi theo.

- Xây dựng cho học viên bản lĩnh chính trị vững vàng, phẩm chất đạo đức, lối sống cao đẹp; ngăn ngừa, hạn chế những ảnh hưởng xấu từ mặt trái của nền kinh tế thị trường. Thực hiện nghiêm túc chế độ, nề nếp sinh hoạt, tạo được sức mạnh tổng hợp của các lực lượng trong hoạt động giáo dục.

5. Tăng cường đầu tư cơ sở vật chất, kết hợp cải tạo điều kiện tự nhiên ở các nhà trường thành môi trường mang tính giáo dục cao

Cơ sở vật chất kĩ thuật dạy học - giáo dục, là một bộ phận hữu cơ tạo thành MTGD. Tăng cường đầu tư cơ sở vật chất, kết hợp hài hòa với việc xây dựng, cải tạo điều kiện tự nhiên trong các NTQĐ sẽ góp phần tạo nên MTGD hoàn chỉnh, tạo điều kiện thuận lợi cho việc giáo dục nhân cách cho người học. Để thực hiện điều này, cần tập trung vào một số vấn đề sau:

Bộ Quốc phòng và các NTQĐ cần tiếp tục tăng cường đầu tư để bảo đảm đủ về số lượng và nâng cao chất lượng các phương tiện, trang thiết bị kĩ thuật phục vụ ăn, ở, sinh hoạt, học tập và rèn luyện nghiệp vụ của học viên. Từng bước ứng dụng các trang, thiết bị hiện đại vào quá trình dạy học, kết hợp với cải tiến trang bị hiện có, bảo đảm tính kĩ thuật, kĩ thuật và tính sư phạm trong giáo dục. Tổ chức bồi dưỡng cho GV, đội ngũ cán bộ quản lý và học viên sử dụng, khai thác các phương tiện kĩ thuật dạy học.

Mỗi nhà trường cần chủ động xây dựng, cải tạo, giữ

(Xem tiếp trang 16)

hành động tích cực, cùng góp sức mình trong cuộc đấu tranh bảo vệ CQBD quốc gia, thông qua các hoạt động thiết thực như tham gia chương trình “Tuổi nhỏ làm việc nhỏ”; tham dự các kì thi vẽ tranh cổ động, sáng tác thơ, ca, viết thư gửi các chiến sĩ nơi đảo xa,...

Để dạy học tích hợp liên môn theo chủ đề đạt hiệu quả tốt, cần sử dụng một số phương pháp dạy học phù hợp như dạy học theo dự án, kết hợp với hoạt động nhóm và kĩ thuật KWLH, XYZ, 321. Đối với chủ đề *Bảo vệ CQBD Việt Nam*, GV có thể chia lớp thành 4 nhóm, với 4 nhiệm vụ tương ứng với bốn chủ đề nhỏ: *Nhóm 1*: xác định và tìm hiểu những vùng biển, đảo và quần đảo thuộc chủ quyền Việt Nam (theo Công ước quốc tế về *Luật biển năm 1982*); *Nhóm 2*: tìm hiểu về vai trò của biển đảo trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay; *Nhóm 3*: tìm hiểu LS bảo vệ CQBD Việt Nam qua các thời kì; *Nhóm 4*: trình bày một số hình thức, biện pháp của HS tham gia bảo vệ biển đảo quê hương. Để kết quả làm việc nhóm đạt kết quả tốt, GV cần phân công nhiệm vụ các nhóm, nhóm trưởng, các thành viên trong mỗi nhóm, cách thức làm việc, thời gian hoàn thành dự án, kiểm soát tiến trình thực hiện nhiệm vụ của HS (dựa vào *phiếu đánh giá về tinh thần hợp tác trong quá trình thực hiện dự án*). Đặc biệt là yêu cầu sản phẩm (đầu ra) của mỗi nhóm phải cụ thể, có giá trị. Ví dụ mỗi nhóm phải có một tập san hoặc một báo cáo được trình bày trên PowerPoint, hay một tờ báo tường, hoặc một clip do nhóm tự xây dựng liên quan đến nhiệm vụ dự án... Những sản phẩm này sẽ được báo cáo tại lớp (sau một thời gian chuẩn bị, tùy theo yêu cầu của GV, có thể hai tuần hoặc ba tuần). Các nhóm cùng góp ý, chia sẻ và GV là người nhận xét, đánh giá cuối cùng sản phẩm dự án của HS (dựa theo những tiêu chí trong *phiếu đánh giá sản phẩm dự án của HS*).

Như vậy, với hình thức dạy học tích hợp liên môn theo chủ đề và phương pháp dạy học theo dự án sẽ góp phần đáng kể vào việc phát huy tính tích cực, chủ động, độc lập và sáng tạo của HS trong quá trình nhận thức. Qua đó, không chỉ giúp HS hiểu sâu sắc kiến thức về CQBD, mà còn có ý thức trách nhiệm và hành động đối với việc bảo vệ CQBD Tổ quốc Việt Nam.

GD ý thức CQBD cho HS là trách nhiệm của GV, ý thức tự giác của HS, đồng thời cũng là nhiệm vụ của toàn xã hội. Trong đó, những người làm công tác GD có trách nhiệm trực tiếp. Trong thời gian tới, khi xây dựng chương trình SGK mới, Bộ GD-ĐT cần đưa nội dung kiến thức về biển đảo Việt Nam vào SGK, tạo điều kiện cho GV có thể kết hợp chặt chẽ việc GD ý thức HS về CQBD với các hình thức dạy học trên lớp và hoạt động ngoại khóa, trải nghiệm sáng tạo. Qua đó, giúp HS ý thức rõ ràng về trách nhiệm bảo vệ CQBD quốc gia, có ý thức công dân và thái độ tích cực trước những vấn đề lớn của dân tộc. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Trung tâm Từ điển học (2007). *Từ điển tiếng Việt*. NXB Đà Nẵng.
- [2] Bộ GD-ĐT (2010). *Giáo dục quốc phòng và an ninh*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [3] Hãn Nguyên Nguyễn Nhã (1975). *Những sử liệu chữ Hán minh chứng chủ quyền của Việt Nam trên quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa*. Đặc khảo về Hoàng Sa và Trường Sa, Tập san Sử - Địa, số 29, tr 116-117.
- [4] Lê Quý Đôn toàn tập (tập 1, 1977). *Phiên biên tập lục* (bản dịch). NXB Khoa học xã hội.
- [5] Phan Ngọc Liên - Trịnh Đình Tùng - Nguyễn Thị Côi (2010). *Phương pháp dạy học lịch sử* (tập 2). NXB Đại học Sư phạm.
- [6] Lê Thông - Nguyễn Minh Tuệ - Lê Mĩ Dung - Lưu Hoa Sơn - Nguyễn Thanh Long (Sưu tầm và biên soạn) (2014). *Kể chuyện biển đảo Việt Nam* (tập 2). NXB Giáo dục Việt Nam.

Xây dựng môi trường giáo dục...

(Tiếp theo trang 8)

gìn môi trường tự nhiên xung quanh đơn vị theo tinh thần của cuộc vận động “*Đẹp người - Đẹp doanh trại - Đẹp tình quân dân*”; thường xuyên làm tốt việc kết hợp giữa cải tạo cảnh quan tự nhiên sẵn có với xây dựng môi trường văn hóa trên địa bàn đóng quân. Tận dụng tối đa những tác động tích cực từ môi trường văn hóa của địa bàn vào quá trình giảng dạy.

MTGD ở mỗi NTQĐ có vai trò rất quan trọng đối với quá trình phát triển giáo dục, hoàn thiện phẩm chất nhân cách của học viên (đội ngũ cán bộ tương lai của quân đội). Vì vậy, các NTQĐ cần phát huy tính tích cực, chủ động sáng tạo của các lực lượng giáo dục, xây dựng nhà trường thành MTGD mẫu mực. Làm tốt công tác xây dựng MTGD ở các NTQĐ hiện nay nhằm góp phần đưa nghị quyết Đại hội XII của Đảng vào thực tiễn, đưa sự nghiệp xây dựng quân đội, bảo vệ tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa của Đảng và nhân dân ta đi tới thắng lợi. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Đảng Cộng sản Việt Nam (2016). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [2] Vũ Ngọc Khánh (2001). *Từ điển văn hóa giáo dục Việt Nam*. NXB Văn hóa - Thông tin.
- [3] Đỗ Văn Ngoan (2009). *Quan hệ thống nhất - đa dạng trong phát triển môi trường văn hoá quân sự ở các trường sĩ quan Quân đội nhân dân Việt Nam hiện nay*. Luận án Tiến sĩ triết học, Học viện Chính trị.
- [4] Phạm Hồng Quang (2000). *Môi trường giáo dục*. NXB Giáo dục.
- [5] Hoàng Vinh (1999). *Mấy vấn đề lí luận và thực tiễn xây dựng văn hóa ở nước ta*. NXB Văn hóa - Thông tin.